

Aan: Directieteam en Bestuur Dienstenorganisatie

Van: Bestuur VKB Kerkrentmeesters

Betreft: Reactie VKB Kerkrentmeesters op 'Nieuwe regeling quotum en solidariteitskas'

Dordrecht, 30 januari 2024

Beste leden van directie en bestuur Dienstenorganisatie,

Vrijdag 19 januari 2024 kregen we als bestuur VKB Kerkrentmeesters via dhr. Wim Oosterom uw voorstel 'Nieuwe regeling inzake het quotum en de bijdrage solidariteitskas' toegezonden. We hebben dit voorstel op onze bestuursvergadering van 22 januari besproken. Van onze directeur begrepen we dat het deelt thema Quotum in de Commissie Quotum (met vertegenwoordigers vanuit de Dienstenorganisatie, GCBB, Federatie van Diaconieën, VKB en de financiële commissie Evangelisch Lutherse Synode) uitvoerig besproken is, maar dat er geen gesprek over de deelnotitie Solidariteitskas daar heeft plaats gevonden. Mogelijk hadden dan een aantal van de hieronder gedeelde punten en vragen inzake de Solidariteitskas daar behandeld kunnen worden.

Desalniettemin willen we u hartelijk bedanken voor een heldere en goed leesbare notitie. De notitie kent ons inziens drie lijnen, die we als zodanig hier benoemen voor de clustering van onze reactie:

1. Herziening van de grondslag en hoogte van het kerkrentmeesterlijk quotum.
2. Mede daardoor financieren van de structurele uitgaven, die nu uit de solidariteitskas worden gedaan, door de voorgestelde wijziging quotum.
3. Het veranderen van de financiering van de solidariteitskas (€ 5,= per belijdend lid) door een heffing op het vermogen van de plaatselijke gemeente. Gesuggereerd wordt dat dit 1 promille van dat vermogen zou kunnen zijn.

Punten 1 en 2 worden in de notitie helder uiteengezet en de argumentatie is duidelijk. De belangrijkste wijziging is dat de grondslag wordt verbreed, namelijk van levend geld naar de totale baten (d.w.z. inclusief baten uit onroerend goed/vermogen en eenmalige baten/schenken). Na de eerder uitgevoerde evaluatie en grondige analyse van de huidige quotumdruk vinden we dat de notitie nu getuigt van doorpakken en komt met een zo uniform mogelijke uitwerking en heffing.

Wat betreft punt 3:

Voor de financiering van de solidariteitskas wordt gesproken over een promillage van het totale eigen vermogen van gemeenten en diaconie¹. Als bestuur VKB zouden we graag zien dat de voorgestelde grondslag voor het quotum (percentage afdracht totale baten) ook gehanteerd gaat worden voor een afdracht aan de solidariteitskas.

¹ Omvang vermogen (in 2021): 2,6 miljard krm en 900 miljoen diaconie. Gaat het hier over het totale vermogen of het vrij beschikbaar vermogen? Een heffing op het totale eigen vermogen lijkt ons geen goede zaak, omdat je geen promillages van je kerkelijke activa kunt verkopen. Wij zouden in lijn met de richtlijnen van de GCBB (beleggingsstatuut) ervoor pleiten dat er consistent gesproken wordt over het vrij beschikbare vermogen en vragen daarmee ook af of de genoemde vermogensomvang (2021) nog wel kloppend is en je dus voor een vergelijkbaar bedrag niet een hoger promillage van het vermogen benodigd is?

We willen als VKB de keuze van een vermogensheffing voor de solidariteitskas nadrukkelijk ontraden. We voorzien als bestuur grote uitvoeringsproblemen en vooral bezwaarschriften als over het (totale eigen) vermogen een promillage gaat worden geheven. Juist omdat deze niet over daadwerkelijke waarde maar vooral boekwaarde geheven gaat worden. Dit alles kan ook leiden tot een verkeerde presentatie van zaken of andere waarderingen om zo een lagere afdracht te verkrijgen. Daarmee hebben we dan wederom een regeling die gevoelig is voor het anders presenteren van de feiten. We zijn altijd bereid om als bestuur de consequenties (en vooral de bezwaren) van een vermogensheffing vanuit diverse boekhoudkundige voorbeelden voor te rekenen als bovenstaande nog niet overtuigend genoeg is.

Het lijkt ons logischer en veel minder bewerkelijk om te kiezen voor dezelfde grondslag als bij het quotum (namelijk een vast percentage over alle baten) voor kerk en diaconie te hanteren. Concreet betekent dat uit de opbrengst uit het quotum een bedrag van 3 miljoen wordt gereserveerd als bijdrage aan het solidariteitsfonds. Het overige bedrag is dan beschikbaar voor het bovenplaatselijke werk van de kerk.

We vinden verder dat de notitie op een aantal punten de nodige scherpte vraagt, vooral in haar definities en doelstellingen waartoe de middelen bij de lokale gemeente en diaconie worden opgehaald. We denken dat dit de bereidheid in den lande om mee te gaan in de beweging naar een andere quotumverdeling niet ten goede zal komen. We lichten een paar aspecten hieronder uit:

- Welke kosten van de landelijke kerk gaan straks door het quotum gefinancierd worden? Op pagina 2 wordt hiertoe een aanzet gedaan door een aantal toekomstbestendige thema's alvast te benoemen die straks uit het quotum betaald kunnen worden. Deze genoemde thema's variëren nogal in omvang en urgentie (weinig of geen bestuurskracht versus archiveren) en tevens is de vraag waaruit deze onderwerpen nu gefinancierd worden?
- Wat wordt de rol en de insteek van de nieuwe Solidariteitskas? Op welke doelgroepen, onderwerpen en taakvelden gaat zij zich richten? In de huidige regeling is er sprake van een vermogenstoets, maar als straks een zeer rijke gemeente verhoudingsgewijs niets mag aanvragen maar wel veel moet afdragen (inclusief het rendement op het vermogen in quotum), is er dan nog wel in proportie van zulke gemeenten? En op welke manier is dan de inspraak over deze middelen geborgd? Heeft wie veel inlegt (straks veel grotere verschillen dan bij 5 euro per belijdend lid) straks ook meer te zeggen?
- Niet genoemd in de notitie is de optie om in te zetten op het project 'Vermogen werkzaam maken' en te kiezen voor een vrijwillige besteding van het vrij besteedbare vermogen door gemeenten en diaconieën onderling. Datgene wat nog benodigd is voor andere uitgaven, die nu onder de solidariteitskas vallen, zouden dan onder het quotum worden gebracht.

Ten aanzien van deze herziening grondslag (punt 1) hebben we nog wel de volgende vragen/opmerkingen:

- De verkoop van één of meerdere kerkgebouwen is nu onderdeel van de quotumopbrengst, zodra deze in de resultaatrekening opgenomen staat (zie voorbeeld pagina 5). Over aanzienlijke bedragen wordt straks +/- 3% quotum geheven. We begrijpen de noodzaak om te komen tot een eenduidige richtlijn, die zo min mogelijk anders presenteren van de baten oplevert, maar we geven wel mee dat het straks bij dit soort bedragen loont, om naar alternatieve constructies ('home swaps') op zoek te gaan.
- In de notitie wordt het principe (en de beoogde opbrengst van deze heffing) niet consequent uitgewerkt met eenzelfde percentage. Het percentage moet op basis van nieuw meerjarenbeleid medio 2024 worden vastgesteld, maar in deze notitie worden nu al 3-5

verschillende percentages genoemd, namelijk werkelijke kerkrentmeesterlijke quotumdruk (2,81%, p.3) bij gelijke quotumopbrengst, percentage van (3,06%, p.3) bij totale opbrengst van gemeente en diaconie, 3,15/3,18% (p.5) bij een uitwerking voorbeeld van belasting totale baten, berekening totale lasten gemeente (bij quotumdruk van 3,2%, p. 9). Voor een goed vergelijk stellen wij voor dat het percentage van de evaluatie (2,81%) en één vast percentage gekozen wordt, dat vervolgens consequent in alle voorbeelden gebruikt wordt. Een hoger of lager percentage behoort een afweging te zijn bij een inzet op basis van een meerjarenbegroting op meer of wellicht minder bovenplaatselijke ondersteuning.

- In de bijlage wordt op pagina 13 (4.1) voorgesteld om jaarlijks het percentage vast te stellen. Omdat de grondslag nu voor het quotum verbreed wordt, zou het ook voor het lokale meerjarenbeleid prettig zijn als het percentage niet jaarlijks, maar per meerjarenbeleidsplanperiode wordt vastgesteld, eventueel met een bandbreedte.

Ten slotte: het vermogen van de plaatselijke gemeentes is te beschouwen als vermogen in de dode hand: collectief eigendom, niet te vererven en niet te belasten. Het lijkt ons een principe dat je niet moet loslaten. Dit alles neemt niet weg dat we als kerk de komende decennia niet kunnen overleven zonder onderlinge solidariteit. Zeker op het kerkelijk erf vinden we als bestuur VKB dat de sterkste schouders de zwaarste lasten mogen dragen.

Bestuur VKB Kerkrentmeesters